

NED. MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER TANDHEELKUNDE

BESCHRIJVINGSBRIEF

VAN DE ELFDE JAARVERGADERING
(Vijftiende Algemeene Vergadering) te houden
op Vrijdag 26 Juni en Zaterdag 27 Juni 1925
in de Sociëteit „St. Joris” te Middelburg.

Aanvang van de vergadering op Vrijdagavond 8 uur;
voorzetting op Zaterdagmorgen 9 uur.

AGENDA.

1. Opening door den voorzitter.
2. Lezing der ingekomen stukken.
3. Jaarverslag van den secretaris.
4. Jaarverslag van den penningmeester (Zie bijlage I).
5. Verslag van de verificatie-commissie en benoeming van een zelfde commissie voor het loopende jaar.
6. Uitbrengen van verschillende verslagen:
 - a. van de onderwijs- en examencommissie,
 - b. van de ziekenfonds-commissie,
 - c. van de commissie voor schooltandverzorging (bijlage II).
 - d. van de commissie B. O. U. T.,
 - e. van de commissie voor de bestudeering van het vraagstuk der technikersopleiding,
 - f. van de commissie van beheer van het steunorgaan,
 - g. van de commissie voor bijstand aan het hoofdbestuur voor het tandheekkundig jaarboekje,
 - h. van de bibliotheek- en museum-commissie,
 - i. van het Tijdschrift voor Tandheekkunde,
 - j. van het bemiddelingsbureau voor waarneming en assistentie,
 - k. van het incassobureau.

7. Voorstel van het hoofdbestuur tot reorganisatie van het secretariaat.

Het hoofdbestuur stelt voor de volgende wijzigingen aan te brengen in het huishoudelijk reglement:

Art. 31 van het huishoudelijk reglement worde gelezen:

Voorzitter en penningmeester van de Maatschappij worden gekozen door de Algemeene Vergadering uit een voordracht bevattende namen van hen, die door de afdelingen voor die functie zijn genoemd.

Elke afdeling is verplicht, voor ieder dier functies minstens twee leden der Maatschappij op te geven. De lijst met namen wordt tegelijk met de agenda voor de Algemeene Vergadering verzonden.

De secretaris wordt benoemd door de Algemeene Vergadering op voordracht van het hoofdbestuur, welke voordracht één of meerdere namen mag bevatten.

Bovendien wordt het hoofdbestuur aangevuld met de afgevaardigden der afdelingen die de overige functies onderling verdeelen.

Art. 48 worde gelezen:

Aan den hoofdbestuurder-secretaris wordt een jaarlijkse bezoldiging van ten hoogste f 3500 toegekend.

Toelichting: Toen tijdens het secretariaat Koldewijn bleek, dat het niet mogelijk was met niet meer dan een eenvoudige hulpkracht het secretariaat naar behooren te vervullen, werd naar een oplossing gezocht en heeft men getracht deze te vinden, door het bureau van het secretariaat onder te brengen bij onzen juridischen adviseur, die daartoe bereidwillig zich beschikbaar stelde. Deze werkwijze werd bij het infunctie treden van den tegenwoordigen functionaris gehandhaafd, alhoewel ze, enerzijds een verbetering, anderzijds toch niet voldeed.

Onzen secretaris werd echter de werkwijze: secretariaat in Amsterdam en bureau van het secretariaat in Leiden, op den duur te omslachtig, waarom deze een goed deel van het werk van het bureau weer naar zich trok (waarvoor hij in het afgevoerde jaar de hulp van een typiste verlangde), terwijl hij aan het bureau overliet het notuleeren der hoofdbestuursvergaderingen, het secretariaat van enkele commissies, het verzenden van adressen aan Kamerleden en dergelijke.

Bij de in het hoofdbestuur gehouden besprekingen is wel gebleken, dat men het erover eens was, dat het bureau in handen van den secretaris zelf behoorde te zijn; maar ook dat dit, door den groei der Maatschappij en de uitbreiding harer werkzaamheden een zoodanige hoeveelheid tijd van den secretaris vergt, dat men aan een behoorlijke bezoldiging van deze functie ons niet langer mogen onttrekken.

Het is de bedoeling om den hoofdbestuurder-secretaris te benoemen uit de leden der Maatschappij en hem wèl steun te geven in de colleges, waarin hij als lid zitting heeft, ten einde hem, noch door zichzelf, noch door anderen, uitsluitend als bezoldigd ambtenaar te doen beschouwen.

Wanneer de Algemeene Vergadering met bovenstaande voorstellen zal blijken mee te gaan zal het hoofdbestuur te gelegener tijd tot een verwezelijking van het plan kunnen overgaan en alsnog aan Uwe vergadering reglementswijzigingen voorstellen, welke in de praktijk zullen blijken gewenscht te zijn.

8. Behandeling van de begrooting voor het vereenigingsjaar 1925-1926 (Zie bijlage III).

Toelichting. Op deze begrooting is de post juridisch adviseur pro memorie uitgetrokken. Het hoofdbestuur is van meening, dat de behoefte aan bepaald juridische adviezen weinig uitgebreid is gebleken. Er bestaan naar zijn meening geen bezwaren, om voor de eventueel benoedigde juridische adviezen voor elke gelegenheid te laten declareeren.

Het behoeft nauwelijks te worden gestipuleerd, dat dit voorstel tot wijziging van de bezoldiging van den juridischen adviseur geenerlei gebrek aan appreciatie inhoudt van de diensten als zoodanig door den tegenwoordigen functionaris aan de Maatschappij bewezen.

Als tweede pro memoriepost prijkt op de begrooting een hulpkracht voor den secretaris. Wanneer tot de reorganisatie van het secretariaat als voorgesteld zal worden overgegaan, wenscht het hoofdbestuur, indien dit noodig mocht blijken, gemachtigd te zijn voor den secretaris een hulpkracht ter beschikking te stellen.

9. Verkiezing van een raad van beroep (art. 28 der statuten).

Toelichting: Door het hoofdbestuur is aan de af-

deelingen verzocht voor deze verkiezing kandidaten te stellen. Bij nader inzien heeft het hoofdbestuur besloten deze benoeming door een vrije stemming te doen geschieden.

Waar toch in de reglementen met betrekking tot de verkiezing van den raad van beroep niet over een candidaatstelling gesproken wordt, en de eventueele uitspraken van dezen raad onaanvechtbaar zullen behooren te zijn, acht het hoofdbestuur het gewenscht aan de formeele bepalingen van de reglementen vast te houden.

Het meent echter, dat het aan de stemming ten goede zal komen, in ieder geval de stemming zal vereenvoudigen, indien in de toekomst voor de verkiezing van den raad van beroep door de afdelingen vooraf kandidaten worden gesteld, waarom het hierna voorstellen brengt, om het reglement in dien zin aan te vullen.

10. Voorstel van het hoofdbestuur om toe te voegen aan art. 60 van het huishoudelijk reglement een alinea, luidende:

De benoeming geschiedt uit een voordracht, bevattende de namen van hen, die door de afdelingen voor deze functie zijn genoemd. Elke afdeling is verplicht voor ieder lid of plaatsvervangend lid van den raad van beroep minstens twee leden der Maatschappij op te geven. De lijst van namen wordt tegelijk met de agenda voor de Algemeene Vergadering verzonden.

11. Voorstel van het hoofdbestuur tot wijziging van artikel 4, 5, 55 en 57 van het huishoudelijk reglement.

Art. 4 wordt gelezen:

Om haar doel te bereiken (art. 2 en 3 der statuten) stelt de Maatschappij zich voor in het bijzonder te bevorderen.

- A. de tandheeskundige beroepsbelangen en wel:
- 1°. de belangen der tandheeskundigen en van den tandheeskundigen stand.
 - 2°. goede tandheeskundige opleiding,
 - 3°. het bestrijden der onbevoegde uitoefening der tandheeskunde.
- B. de tandheeskundige volksbelangen.
- 1°. de mond- en tandhygiëne in den ruimsten zin,
 - 2°. de tandheeskundige verzorging van het volk,

- 3°. het wetenschappelijk onderzoek op hygiënisch gebied ten bate van de tandheelkundige verzorging van het volk.

Art. 5 wordt gelezen:

Om haar doel te bereiken wendt de Maatschappij o.a. de volgende middelen aan:

A. bevorderen van:

- 1°. een goede regeling van het tandheelkundig onderwijs;
2°. het uitoefenen van intracollegiaal toezicht.

B. bevorderen van:

- 1°. schooltandverzorging;
2°. tandheelkundige hulp aan het personeel van leger en vloot;
3°. tandheelkundige hulp aan leden van ziekenfondsen en personeel van industrieele ondernemingen;
4°. tandheelkundige hulp aan inwonenden van rijks- en gemeenteziekenhuizen en inrichtingen van maatschappelijke verzorging;
5°. tandheelkundige hulp aan onvermogenen.

Art. 55.

Hierin te veranderen art. 56 in art. 4, 5 en 6.

Art. 57 wordt gelezen:

De centrale commissie van advies is samengesteld uit:

A. de centrale commissie voor de tandheelkundige beroepsbelangen; deze omvat de volgende sub-commissies:

- 1°. onderwijs- en examen-commissie,
2°. commissie B. O. U. T.

B. de centrale commissie voor de tandheelkundige volksbelangen; deze is samengesteld uit een voorzitter, een secretaris en een aantal rapporteurs ter bestudeering van de onderwerpen genoemd in art. 4B en 5B van het huishoudelijk reglement.

De leden der centrale commissie worden voor den tijd van twee jaar door het hoofdbestuur genoemd.

De werkwijze der centrale commissie van advies is aan

een commissie-reglement onderworpen; dit reglement heeft de goedkeuring van het hoofdbestuur.

Toelichting: Deze voorstellen tot wijziging van het huishoudelijk reglement bedoelen een reorganisatie en uitbreiding van de centrale commissie van advies.

De centrale commissie van advies is oorspronkelijk ingesteld tot behartiging van de tandheelkundige volksbelangen. De oorspronkelijke bedoeling van de commissie was verband te brengen tusschen alle commissies welke tot doel hadden de tandheelkundige belangen van het volk te bevorderen om onderling voeling houdend op deze wijze Art. 5 van de statuten der Mij. tot uitvoering te brengen.

Als voornaamste sub-commissies waren:

1. de schooltandkliniek-commissie;
2. ziekenfonds-commissie;
3. ziekwet-commissie;
4. militaire commissie (ter behartiging der tandheelkundige belangen van Leger en Vloot).

Later is de C. C. uitgebreid tot medebhartiging der beroepsbelangen en is toen de O. en E.-commissie bij haar ondergebracht.

Bij het instellen der commissie is het hoofdbestuur een programma van arbeid voorgelegd, waarmee deze commissie zich zou bezig houden.

Het oorspronkelijke plan der centrale commissie ter behartiging der tandheelkundige volksbelangen bestond uit de volgende punten:

1. Bevordering van tandheelkundige hulp aan:
 - a. minvermogenden in ziekenfondsen;
 - b. onvermogenden, armen, bedeeden in de ziekenhuizen, gestichten, etc.;
 - c. in de scholen door het bevorderen van de oprichting van schooltandklinieken en tandverzorging.
2. Het propageeren van tandverzorging in woord en beeld bij het volk, het onderwijzend personeel, bij medici, industrieelen enz.
3. Het verzamelen van statistieken ten gebruike van de propaganda en tot steun tot het verkrijgen van tandheelkundige hulp aan de massa des volks als bedoeld sub a en c.

Al deze punten van het werkprogram zouden aan sub-commissies worden opgedragen, van welke sub-commissies de voorzitters samen in de centrale commissie advies uitbrengende beraadslagen zouden, omtrent de stappen tot bereiking van het doel te doen. De voorzitter en de secretaris der Mij. bekleedden q.q. deze ambten in de C. C.

De werkwijze der centrale commissie, ofschoon gedeeltelijk vruchtdragend, heeft tot op heden niet de gewenschte resultaten gebracht. Men ziet steeds in bepaalde sub-commissies enkele personen zich inspannen en de andere commissie-leden nemen werkeloos deel. Wordt zulk een commissie dan in handen van andere functionarissen toevertrouwd, dan wordt het werk onderbroken, ja zelfs gaat het bereikte resultaat soms geheel verloren.

Dit komt in hoofdzaak omdat door gebrek aan contact met de sub-commissies de leiding van de centrale commissie niet voldoende op de hoogte is om nieuwe richting te geven. De samenhang ontbreekt geheel. Buitendien zijn de beide sub 2 en 3 genoemde factoren zoo noodig om den samenhang, zoowel naar binnen als naar buiten, te bevorderen, door deze werkwijze geheel verwaarloosd.

Ofschoon enkele der commissies in den loop der jaren hunne vruchtbare werkzaamheden hebben ontplooid, is er toch van een onderlingen samenhang geen sprake geweest en is men aan het doel der commissie, het bereikbaar maken van tandheelkundige verzorging voor het geheele volk, niet voldoende tegemoet gekomen.

De ziekenfonds-commissie heeft langeren tijd met min of meer goed gevolg de conserveerende tandheelkunde in de ziekenfondsen, als verplichte hulp aan de verzekerden, ingevoerd. Toch is men niet geslaagd de taak der Maatschappij ingang te doen vinden en wel, in hoofdzaak omdat de organisatie welke vereischt wordt om de massa des volks tandheelkundige hulp deelachtig te doen worden, voor een groot deel schuilt in het populariseeren der tandheelkundige hulp aan de eene zijde en aan de andere zijde in het beschikken over statistische gegevens en feitenmateriaal, welke noodig zijn om de noodzakelijkheid van tandheelkundige hulp aan te toonen en die op de juiste wijze aan te wenden.

Het voorstel beoogt de reorganisatie der centrale commissie en wel in 't bijzonder der centrale commissie voor tandheelkundige volksbelangen.

Het principe der sub-commissies wordt afgeschaft. In plaats daarvan wordt voor elk punt van het werkprogramma een verantwoordelijk rapporteur benoemd.

De commissie zal bestaan uit:

1. een voorzitter (waarnemend voorzitter),
2. een secretaris (waarnemend secretaris),
3. rapporteur voor het vraagstuk hulp aan onvermogen en in ziekeninrichtingen, enz.
4. rapporteur voor het vraagstuk hulp aan minvermogen (in de ziekenfondsen) en voor de ziektewet.
5. rapporteur voor het vraagstuk schoolverzorging,
6. rapporteur voor het opstellen van statistieken,
7. rapporteur voor de propaganda-middelen bij voordrachten,
8. rapporteur voor de propaganda-middelen in geschrifte,
9. rapporteur voor wetenschappelijk tandheelkundig hygiënisch onderzoek,
10. verder voor zoover als noodig plaatsvervangende rapporteurs.

Deze rapporteurs zullen ieder een eigen onderwerp bestudeeren en daarover jaarlijks of zoo vaak een vergadering wordt gehouden, verslag uitbrengen. Elke rapporteur is verantwoordelijk voor de gegevens die hij verstrekt. Het door hem uitgebrachte rapport wordt op de comm.-vergadering aan gezamenlijke bespreking onderworpen en zoo noodig gewijzigd, waardoor steeds contact blijft tusschen de leden der commissie; zij kunnen gebruik maken van elkaars gegevens.

Deze jaarlijksche overzichten zullen er toe leiden, dat zij de resultaten van hunne bemoeiingen kunnen overzien en eerst dan zullen deze rapporten volledig zijn, wanneer alle onderdeelen der commissie met elkaar voeling houden en men er zich ten slotte rekenschap van kan geven wat binnen een bepaalden tijd, b.v. een jaar, bereikt is en wat op vervulling wacht.

Behalve de bovengenoemde motieven, welke aanleiding geweest zijn dit voorstel te doen, heeft ook gegolden de overweging, dat onze Maatschappij, aangesloten bij de Fédération Dentaire Internationale, van de Internationale Hygiene Comm. van dit lichaam de opdracht heeft, een Nationale Commissie voor Tandheelkundige Hygiëne te

vormen, welke haar rapporten zoo mogelijk jaarlijks uitbrengt en de adviezen van de F. D. I. op dit domein in eigen land zoo mogelijk heeft te verwezenlijken. In deze commissie werden op de laatste zitting in Luxemburg als gedelegeerden benoemd de heeren: van Andel, de Beer en Bruske. 't Ligt dus op den weg dezer heeren deze opdracht te verwezenlijken, en de werkwijze eener commissie als voorgesteld ligt volkomen in de lijn van deze opdracht.

12. Plaatsbepaling voor het houden der volgende jaarvergadering.
13. Rondvraag.
14. Sluiting.

H. G. PITSCH,
Secretaris der Ned. Maatsch. t. bevord.
d. Tandhk.

BIJLAGE I.

**Staat van ontvangsten en uitgaven over het
jaar 1924—1925.**

Ontvangsten:

contributies	f	7545.—
rente	„	345.30
		f 7890.30

totaal der ontvangsten f 7890.30

Uitgaven:

onkosten algemeene vergaderingen	f	169.30
„ hoofdbestuursvergaderingen	„	235.45
„ secretariaat:		
zegels en porti	f	93.63
drukwerk enz.	„	747.50
typiste	„	150.—
		991.13
onkosten commissies	„	475.71
toelage bibliotheekcommissie	„	100.—
toelage commissie jaarboekje 1923/1924	„	150.—
internationale vertegenwoordiging	„	204.—
declaratie reis- en verblijfkosten	„	683.35
stenograaf	„	263.70
Tijdschrift voor Tandheelkunde	„	301.—
toelage juridisch adviseur	„	1000.—
toelage secretariaat (bureau)	„	1000.—
typiste secretariaat (bureau)	„	300.—
aan afdeling Amsterdam, vergoeding kosten van het conflict met den Bond van Amster- damsche Ziekenfondsen	„	163.90
aan Vereeniging van doktoren en apothekers te Utrecht	„	125.
diversen (waaronder schrijfmachine secre- tariaat f 175.—)	„	288.48
		f 6451.02
totaal uitgaven		f 6451.02
		f 1439.28
saldo		f 1439.28

Stand van de geldmiddelen op 1 Mei 1925:

In kas op 1 Mei 1924	f 5140.93
Saldo 1924—1925	„ 1439.28
In kas op Mei 1925	f 6580.21

Fondsenbezit der Maatschappij:

- 3 à f 1000.— 6 % Nederland 1919.
 - 2 à f 1000.— 6 % Nederland 1922 B.
-

BIJLAGE 2.

SCHOOL-TANDVERZORGING
RAPPORT VAN DE STUDIECOMMISSIE DER MAATSCHAPPIJ
TOT BEVORDERING DER TANDHEELKUNDE INZAKE
SCHOOL-TANDVERZORGING, INGESTELD 1 FEBRUARI 1924

Het vraagstuk der school-tandverzorging, hoewel reeds meer dan twintig jaren aan de orde is, voor zoover dit ons land betreft, eerst gedurende enkele jaren min of meer een onderwerp van publieke belangstelling geworden.

Het beter begrip van mondverzorging, dat bij de vorderingen der tandheelkunst langzamerhand doorgedrongen is, heeft eindelijk de oogen doen opengaan voor het reeds lang voor deskundigen vaststaande feit, dat in den strijd tegen het tandbederf alleen heil is te verwachten van vroegtijdige verzorging.

Het is bekend, dat van tandheelkundige zijde sinds lang erop gewezen is, hoe onrustbarend veel tandcaries reeds bij schoolkinderen voorkomt, en dat het vraagstuk der tandheelkundige verzorging van schoolkinderen een volksbelang raakt. Van verschillende zijde werd dan ook door schoolartsen en gemeentelijke autoriteiten de vraag gedaan, hoe die vroegtijdige verzorging toegepast moet worden om een zoo groot mogelijk aantal monden voor tandbederf te behoeden; en met loffelijken ijver heeft men naar middelen gezocht om hierin te voorzien.

Het ligt voor de hand, dat men begon met aan den schoolarts op te dragen, ook op de monden der kinderen te letten. Het instituut der schoolartsen heeft zich in ons land, waar vooral zorgvuldig ervoor gewaakt moet worden niet in te grijpen in wat terecht of ten onrechte als de taak der ouders gevoeld wordt, eindelijk wel burgerrecht verworven, en zoo meende men ook in den strijd tegen het tandbederf bij kinderen van de hulp van den schoolarts gebruik te kunnen maken.

Veelal adviseerde deze dan den ouders in gevallen, waarin hem dit noodig leek, het kind naar een tandarts te sturen. De resultaten waren natuurlijk nihil. Het advies werd gewoonlijk niet opgevolgd.

Maar één resultaat heeft deze wijze van doen toch opgeleverd. De schoolartsen zelf zijn gaan inzien, dat — al zou hun advies opgevolgd worden — zij met hun advies toch te laat kwamen. Hun arbeid in dienst der prophylaxe bracht hen consequent ertoe, op systematische

behandeling in 't allervroegste stadium van het cariesproces aan te dringen. Alleen vroegtijdige *herkenning* der ziekte kon dit doen bereiken en het strekt hun tot eer, dat zij zelf erop gewezen hebben. In enkele plaatsen van ons land werd dan ook aan een tandarts opgedragen, de monden der kinderen op geregelde tijden te inspecteeren, en in voorkomende gevallen van caries den ouders te adviseeren. Zelfs ging men een stap verder en verschaftte men ook gelegenheid tot kosteloze of bijna-kosteloze behandeling van het kindergebit. Dit ging dan veelal zoo, dat de schooltandarts bij zijn schoolonderzoek aan kinderen, wier monden hij daartoe aangewezen achtte, een kaart meegaf, waarop aan de ouders medegedeeld werd, dat hun kind tandheelkundige hulp noodig had en tegen vertoon van die kaart zich kosteloos of tegen geringe kosten kon laten behandelen, bij een op de kaart genoemden tandarts of kliniek.

Maar ook langs dezen weg bereikte men het doel niet. Want de schooltandarts reikte uiteraard alleen een kaart uit aan patiëntjes, wier monden nog door tijdige behandeling in orde te brengen of te houden waren; — patiëntjes dus, die over 't algemeen *geen* klachten hadden. Begrijpelijkerwijs verscheen dan ook het meerendeel dezer patiëntjes niet op het spreekuur van den tandarts. Of, indien zij ook al verschenen, dan was liet vaak nog alleen om de moeder gelegenheid te geven, den tandarts aan 't verstand te brengen, dat haar kind geen last van zijn gebit en dus ook geen behandeling noodig had.

Tot een eenigszins systematische bestrijding van het tandbederf kwam het zoo dus niet.

Toch bleef men een oplossing zoeken, en het is zeker niet het minst te danken aan het werk onzer Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde, en met name dat der actieve leden der zoogenaamde „commissie voor schooltandklinieken”, dat men er ten slotte vrijwel algemeen toe gekomen is over het bezwaar van tandheelkundig werk in de scholen heen te stappen. Op meerdere plaatsen was men gereed of bijna gereed een schooltandarts aan te stellen om in de scholen alle kinderen te gaan behandelen, toen de oorlog de uitvoering dezer plannen vertraagde of vrijdelde. Alleen in Dordrecht kwam de zaak in orde en werd, geheel volgens het advies der commissie voor schooltandklinieken onzer Maatschappij een schooltandarts aangesteld. Op 15 Maart 1920 werd met de systematische behandeling der schooljeugd begonnen, doch op 31 December 1923 kwam ook hieraan een einde, als offer der bezuinigingswoede.

Zoo was de stand van het vraagstuk der schooltandverzorging in ons land, toen op 1 Februari 1924 — nadat alle leden der bestaande commissie voor schooltandklinieken hun taak hadden neergelegd — tot de vier ondergeteekenden, namens de Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde de uitnodiging gericht werd een commissie te vormen, wier taak het zou zijn, „een bondige uiteenzetting te geven omtrent systeem, organisatie, finantieele gevolgen enz. van een schooltandverzorging”. „De bedoeling is” (aldus schreef de secretaris der Maatschappij) „dat de commissie niet in de eerste plaats propaganda, maar studie-commissie zal zijn. Er moet een leidraad komen voor de Maatschappij, zoodat uniformiteit en paraatheid mogelijk zullen zijn”.

Weinig moedgevend waren dus de omstandigheden, waaronder onze commissie hare werkzaamheden begon. Thans, aan het einde van onze taak gekomen, verheugt het ons erop te kunnen wijzen, dat intusschen veel ten goede is gewijzigd. De tijd is blijkbaar rijp geworden voor de invoering van systematische verzorging van het gebit van onze schooljeugd. In een groot aantal plaatsen van ons land is of wordt de invoering van mondverzorging voor schoolkinderen overwogen. Van meerdere zijden bereikte ons een verzoek om voorlichting of bespreking. In Amsterdam en den Haag is tot invoering van schooltandverzorging — zij het dan ook voorloopig op bescheiden schaal en bij wijze van proef — besloten. In Dordrecht is men opnieuw begonnen; in Haarlem heeft men reeds resultaten bereikt, die de praktische uitvoerbaarheid bewijzen.

Overall, waar de zaak ter hand genomen werd, bleek de belangstelling en de medewerking van schoolartsen, onderwijzers en gemeentelijke autoriteiten. En al werd op meerdere plaatsen om verschillende (meestal finantieele) redenen nog niet tot invoering van schooltandverzorging besloten, uit allerlei gegevens blijkt, dat men langzamerhand terug begint te komen van het denkbeeld, dat schooltandverzorging zou bedoelen, den ouders een deel van hun taak uit handen te nemen.

Daarom is het zoo juist gezien door onze Maatschappij een leidraad te verlangen, „zoodat uniformiteit en paraatheid mogelijk zijn.” Overall, waar noodig, moet erop gewezen kunnen worden, dat het nimmer de taak van de ouders kan zijn, tandbederf als volksziekte te voorkomen, evenmin als het de taak van de ouders zou zijn, epidemieën te voorkomen. De enkeling moge ten slotte ertoe komen, den

mond zijner kinderen bijtijds en geregeld te doen onderhouden, de groote massa van het volk zal moeten leeren, dat men met pulpitis te laat komt voor prophylaxe, zooals men voor vaccinatie te laat komt, als men pokken heeft.

Het zal voor onze Maatschappij zaak zijn, paraat te blijven voor het geven van voorlichting en leiding, ten einde voor het geheele land te verkrijgen een zooveel mogelijk uniforme toepassing van bepaalde beginselen, en een zooveel mogelijk uniforme inrichting van statistieken.

Hoe noodig dit is blijkt wel uit de poging, die men in Rijswijk toch weer gaat aanwenden, om door middel van deskundig onderzoek op school en advies aan de ouders, te trachten het tandbederf te beperken en te bestrijden.

* * *

Bij de bestudeering der verschillende methoden van schooltandverzorging, die in den loop der jaren in binnen- en buitenland toegepast zijn met meer of minder succes, drong zich vanzelf de vraag op, wat men met die methoden trachtte te bereiken, m. a. w. welk doel men voor oogen had. Het wil de commissie voorkomen, dat het doel van schooltandverzorging geen ander mag zijn dan *onderwijs in mondverzorging*. Het tandbederf als volksziekte is alleen te beperken door systematische prophylactische mondverzorging en dit zal de jeugd zoo vroeg en zoo goed mogelijk ingeprent moeten worden. Kon men dit bereiken met een schoolprent, een leerboek, een waarschuwing aan de ouders, een leerplicht- of een ziekteverzorgingswet, dan was de zaak eenvoudig genoeg. Maar de eenige weg om iets te bereiken is proefondervindelijk gebleken te zijn die der *vroegtijdige gewenning*. Want twee dingen zal ieder menschenkind, zoodra het tanden en kiezen krijgt, moeten leeren, om zijn gebit zoo lang mogelijk in stand te houden, nml. ten eerste: zelf door goede reiniging en *goed gebruik* zijn gebit in goede conditie te houden, en ten tweede: dat het, ondanks de meest nauwkeurige zorg voor zijn gebit, toch op geregelde tijden de contrôle en de hulp van een deskundige noodig heeft om aangeboren of verkregen defecten in zijn gebit tijdig te herstellen, zoodat ook op die herstelde plaatsen goede reiniging en goed functioneeren weer mogelijk zijn.

En om dit te onderwijzen hebben wij noodig... de sfeer van een onderwijsinrichting, en niet de sfeer van een kliniek. Men heeft ge-

tracht de ouders te bepraten, toch op geregelde tijden hun kinderen tandheelkundig te doen behandelen. Het buitenland is ons voorgegaan in het inrichten van enorme klinieken, waar alle schoolkinderen de beste behandeling van hun gebit gratis konden ontvangen. En het resultaat was bedroevend. Want steeds weer bleek, dat niet onderwijs, maar behandeling uitkomst moest brengen. Pijn deed het kind den stoel van den tandarts weer opzoeken, of caries deed den tandarts het kind weer in zijn stoel halen. En de goed bedoelde lesjes, die het kind dan tegelijkertijd daar meekreeg, waren even spoedig vergeten als de moederlijke vermaning, om toch goed zijn tanden te poetsen.

Zoo dwong de uitkomst er wel toe uit te zien naar een middel om het kind en zijn ouders bij te brengen, wat nooit door vermaningen of bedreigingen is te bereiken, dat men mondverzorging aanleeren moet, even goed als men lezen en schrijven „al doende” aanleeren moet.

En nadat men dit heeft ingezien is het vraagstuk op eenmaal verrassend eenvoudig gebleken. De moeilijkheid is dan ook niet meer, uit de vele methoden een keuze te doen, maar veel meer, hoe het vooroordeel weg te nemen, dat men niet onderricht, maar een soort vrije tandheelkundige behandeling op staatskosten zou bedoelen. Deze op misverstand berustende meening vindt haar beste weerlegging in het feit, dat schooltandheekunde *mislukt* is, overal, waar inderdaad in een streng doorgevoerde behandeling heil gezocht werd in den strijd tegen het tandbederf. Voor het welslagen van dien strijd — waartegen toch niemand bezwaar heeft — zal het wenschelijk zijn, dat men zoo spoedig mogelijk leere inzien, dat, wanneer ouders wachten, totdat een kind eenmaal behandeling noodig heeft wegens klachten, dit kind onvoorwaardelijk van schooltandverzorgig behoorde buitengesloten te worden, om niet het geheele instituut door overmaat van uiterst tijdroovenden restaureerenden arbeid in gevaar van mislukking te brengen.

Het meest consequent in zijn pogingen om tot dit doel — onderwijs in mondverzorging — te geraken is wel Dr. Alfred C. Fones in Bridgeport U.S.A. te werk gegaan. Zijn systeem van „dental hygiënists” heeft feitelijk een soort vakonderwijzeres in mondhygiëne in 't leven geroepen, die het schoolkind gedurende zijn schooljaren geregeld onderwijst — individueel en klassikaal — in mondverzorging. Zij reinigt den kindermond op geregelde tijden; zij instrueert het kind hoe het zelf den mond reinigen moet; zij controleert het; zij doceert

het „hoe en waarom” van goede mondreiniging, goede kauwfunctie, goede dieetregeling. En — logische evolutie — langzamerhand is haar taak uitgebreid tot leerares in algemeene hygiëne, die tegelijkertijd ook veel van het eenvoudige controlewerk van den schoolarts overneemt of verlicht.

Maar waar caries is, helpt geen mondreiniging. Daarom moest, ook in het systeem van Fones, de tandarts erbij te pas komen. De monden van alle kinderen worden dus, zoodra zij op school komen, door den schooltandarts in de school zelf „gesaneerd”. Meer doet de tandarts in de school niet. Vindt de dental hygiënist bij haar geregelde periodieke controle sporen van beginnende caries, dan wordt aan de ouders geadviseerd het kind daarvoor naar een tandarts — of in geval van armoede — naar de daartoe beschikbare stedelijke polikliniek te zenden. En met dit systeem bereikt men in Amerika — dank zij het ver ontwikkeld gevoel voor reclame en competition — de honderd procent.

Op deze wijze ook in Holland bevredigende resultaten te bereiken acht de commissie voorloopig nog niet wel mogelijk. Prophylactische therapie is voor vele ouders en helaas ook nog voor menig tandarts „overdreven dienstijver”. Daarom zal ten onzent een schooltandverzorging, — althans gedurende een reeks van jaren — haar kracht moeten zoeken in mondreiniging en fissuurvulling.

Uiteraard zou het ideaal zijn daarmee te beginnen bij het melkgebit, dus als de kinderen 2½ jaar zijn. Maar dan bereikt men de kinderen nog niet in een schoolverband, en ieder jaar uitstel zou een zoo groote uitbreiding van werk beteekenen, dat men niet meer van prophylactische therapie zou kunnen spreken.

Van systematische mondverzorging zal dus eerst sprake kunnen zijn als zij in en door de school daartoe gebracht worden. En zelfs dan zal de zaak nog kunnen mislukken, als men niet streng het gestelde doel in 't oog houdt. Want indien men dan zou willen beginnen alle aanwezige caries (voor 't overgrootste deel dus van het melkgebit) te behandelen, dan zou dit een dermate tijdroovende taak zijn, dat òf handen te kort komen zouden, òf het voornaamste werk, n.l. *prophylactische verzorging der aangeboren defecten (fissuren) van het blijvend gebit* zou moeten uitgesteld worden tot een later tijdstip, waarop ook dit weer òf zeer tijdroovend, òf zelfs niet meer mogelijk geworden zou zijn.

Ook in Dordrecht maakte men in den beginne de fout te groote

aandacht aan de defecte melktanden te wijden. Al heel spoedig zag men daar dan ook in, dat dit te tijdroovend werd, en het is de commissie een genoegen, dat zij heeft kunnen constateeren bij de door haar in Dordt gehouden besprekingen met hen, die met zooveel enthousiasme dit nuttige werk daar begonnen waren, dat men, door deze ervaringen geleerd, daar nu ook overtuigd is van de noodzakelijkheid, zich streng te beperken tot prophylactische therapie.

De omstandigheid dat het blijvend gebit zich juist begint te vertoonen, als het kind volgens de leerplichtwet naar school moet, maakt het de school mogelijk, wat op geen enkele andere manier mogelijk is, *op het juiste tijdstip* het kind ook deze les in te prenten, dat elke nieuw doorbrekende tand of kies direct controle, zeer vaak een fissuurvulling en zijn leven lang grondige reiniging noodig heeft. Daarom zou men te laat komen, indien men bijv. pas in de derde klas met dit onderwijs zou aanvangen. In enkele maanden zullen kan gedurende de wisselperiode een onschuldige fissuur overgaan in een onherstelbare carieuze holte. Zelfs in de eerste klasse zullen een enkele maal wel eens gevallen kunnen voorkomen, waar een blijvende kies reeds onherstelbaar defect is, maar deze hooge uitzondering geeft geen reden om uit te zien naar een middel om alle kinderen reeds vóór den schoolplichtigen leeftijd onder controle te krijgen.

Regel is, dat procentsgewijs nog slechts een klein aantal blijvende elementen doorgebroken zijn bij kinderen, die voor 't eerst naar school gaan. Het is dus volkomen logisch bij hen met systematische mondverzorging te beginnen. Goede mondreiniging kan hun dan geleerd en geregeld gecontroleerd worden. Ieder nieuw doorbrekend element komt direct onder deskundige controle, ieder te constateeren glazuurdefect wordt met een minimum van moeite en kosten verholpen, en ieder dreigend gevaar van de zijde van een carieus melkgebit gestuit door voorkoming van contactcaries op plaatsen van aanraking met blijvende elementen.

Dit zijn, naar het eenstemmig oordeel der commissie de beginselen, waarop alleen goede school-tandverzorging gebaseerd kan zijn.

Bij de toepassing dezer beginselen zullen zich plaatselijk nog verschillende moeilijkheden voor kunnen doen, en eerst na meerdere jaren zal uitgemaakt kunnen worden in hoeverre ook in de toepassing dezer beginselen een uniforme regel mogelijk zal zijn. Daarom moge hier nog eens met nadruk gewezen worden op de wenschelijkheid, dat zooveel mogelijk gestreefd worde naar zorgvuldige overeenstemming

in de wijze, waarop men de resultaten in statistiek brengt, overal waar men eventueel schooltandverzorging ter hand neemt.

* * *

Bij het vormen van een oordeel aangaande deze beginselen eener goede school-tandverzorging, die voor ons land kans van slagen zou hebben, heeft onze commissie, naast de bestudeering van een deel der over dit onderwerp verschenen litteratuur, een nuttig gebruik gemaakt van wat twee harer leden in Amerika (Bridgeport, Boston, Rochester, Philadelphia, New-York), en een lid bovendien nog in Stockholm van de mondverzorging van schoolkinderen gezien hebben.

Bevredigen deed haar alleen de systematische mondreiniging en voorlichting, die in het systeem van Fones den kinderen gegeven wordt. Maar om de reeds genoemde redenen acht de commissie dit systeem zonder meer niet geschikt voor ons land.

Wel acht de commissie het gewenscht, dat de taak der dental hygiënisten ook bij ons aan mondverzorgsters opgedragen wordt, die tegelijk met den tandarts en onder diens leiding zullen moeten werkzaam zijn. Daardoor toch zal het mogelijk zijn, dat de tandarts dan vrijwel uitsluitend contrôle uitoefent en fissuren vult, terwijl tegelijkertijd de mondverzorgster voor mondreiniging en onderricht zorgt. Daardoor zal een werkwijze te bereiken zijn, die bij een maximum van resultaat, een minimum aan tijd zal kosten, zoodat stoornis voor de school zeer gering zijn kan.

De ervaring, in Amerika en bij de gemeentelijke tandheelkundige polikliniek van de stad Amsterdam, nu vier jaar lang opgedaan, rechtvaardigt ten volle de goede verwachtingen, die de commissie van de hulp van mondverzorgsters bij de schooltandverzorging verwacht.

Vanzelf is daardoor ook de vraag ter sprake gekomen, hoe wij goede mondverzorgsters zullen kunnen krijgen. En hoewel de beantwoording van deze vraag misschien buiten de taak der commissie valt, en zij in elk geval door haar nog niet voldoende beantwoord kan worden, daar heeft deze vraag toch een onderwerp van bespreking voor ons uitgemaakt. Het lijkt ons van zeer veel belang, dat de Maatschappij tot bevordering der tandheelkunde deze vraag onder de oogen zie en een oplossing daarvoor vinde, om ook in dezen paraat te blijven als de vraag naar schooltandverzorging, die in meerdere

plaatsen reeds begint op te komen, ook de behoefte aan mondverzorgsters sterker zal doen gevoelen.

* * *

De taak van den tandarts zal bij dit onderdeel der volksopvoeding beperkt dienen te blijven, zooals werd uiteengezet, tot prophylactische hulp: het constateeren en verhelpen van aangeboren defecten van het glazuur van het blijvend gebit, en het voorkomen van contactcaries door vullen, uitslijpen of verwijderen van een carieus melk-element. Schitterende resultaten heeft de commissie daarvan gezien bij Prof. Dr. A. Kantorowicz in Bonn. Twee harer leden hebben daar n.l. persoonlijk bij een groot aantal kinderen, die nu zes of meer jaren lang dergelijke prophylactische schooltandverzorging genoten hadden, de resultaten nauwkeurig gecontroleerd. Geconstateerd werd de absolute juistheid en betrouwbaarheid der door Prof. Kantorowicz gepubliceerde en ook in ons land door hem persoonlijk toegelichte statistieken (96 % der schoolkinderen hebben bij het verlaten der school een „gesaneerd” gebit). De kinderen die vanaf hun eerste schooljaar geregeld zoo waren verzorgd, waren direct te herkennen aan hun betrekkelijk vele maar kleine vullingen in een gaaf en volledig gebit, terwijl de kinderen, die zich niet hadden willen, of door onverstand der ouders niet hadden mogen laten verzorgen, gemakkelijk opvielen door hun procentsgewijs groot aantal verwijderde of hopeloos defecte eerste molaren. En om zich te overtuigen, dat inderdaad alleen aan systematische schooltandverzorging deze verrassende resultaten te danken waren, bezochten dezelfde commissieleden ook een stad, waar de schoolkinderen onder vrijwel dezelfde condities leefden, n.l. Essen, waar reeds ruim 13 jaar een schooltandheelkundige dienst bestaat. Daar echter geen systematische prophylactische therapie, maar cariesbehandeling op verzoek van de ouders, die daar 1 Mark per kind per jaar betalen. Practisch komt de behandeling daar dus alleen in aanmerking als 't kind klachten doet hooren, dus altijd te laat. Bovendien blijft dan 't kind weer weg, en sparen de ouders een Mark, zoodra de klachten weer over zijn. Resultaat is dus, dat van saneeren van den mond geen sprake zijn kan, dat bijna steeds pulpabehandeling van eerste blijvende molaren gedaan moest worden en dat zelfs die behandeling gewoonlijk niet voltooid wordt, daar 't kind weg blijft als de pijn over is.

Van onderricht in mondverzorging komt op die wijze natuurlijk niets terecht.

* * *

Over één punt van haar taak, n.l. de financiële gevolgen van schooltandverzorging kan de commissie niet volledig zijn. Die toch hangen grotendeels met plaatselijke omstandigheden samen. Doch om die kosten eenigszins te kunnen begrooten moge hier nog een korte opsomming volgen van wat er noodig is.

Voor 7000 kinderen (van 6 tot 12 jaar) is één tandarts zes halve dagen per week noodig, op grond van de cijfers uit Bonn; (ook gebleken in Haarlem, waar men nu bijna 3 jaar lang naar 't zelfde systeem werkt). Te begrooten salaris f 3000.— per jaar.

Deze tandarts heeft voor zijn werk de hulp noodig van één helpster, die voor de instrumenten, administratie, materialen, bespreking met de ouders en derg. zorgt. Haar salaris ware bijv. op f 1000.— per jaar te stellen.

Verder is noodig één mondverzorgster, die dus ook zes halve dagen per week werkzaam zal zijn. Salaris bijv. f 1500.— per jaar.

Het instrumentarium kan zeer eenvoudig zijn. Twee stoelen (één voor den tandarts en één voor de mondverzorgster) met spittoons, een boormachine, enkele kleinere instrumenten voor eenvoudige vulingen en extracties, en wat polijstinstrumenten zijn voldoende. Voorkeur verdient een verplaatsbare installatie, zoodat het werk van den tandarts en de mondverzorgster in de scholen kan plaats vinden. Dan toch kan het zich geheel aansluiten bij het schoolonderwijs en leert het kind het ook als een onderdeel van de school opvatten. Vooral ook voor plattelandsscholen zal een verplaatsbare inrichting nuttig zijn.

* * *

Hiermede meent de commissie aan de haar gedane opdracht te hebben voldaan. Zij is ervan overtuigd, dat zorgvuldige toepassing der door haar besproken beginselen de mogelijkheid biedt, het opgroeiend geslacht bijtijds het nut en de noodzakelijkheid van systematische verzorging van den mond in te prenten, zoodat een zoo heillooze uitbreiding van het tandbederf als het thans levend menschdom ver-
toont, zal kunnen voorkomen worden.

Dat de behoefte daaraan ook langzamerhand meer algemeen gevoeld

wordt, heeft de commissie met voldoening kunnen constateeren. Behalve in de plaatsen Dordrecht, Haarlem, Rotterdam, Amsterdam, Den Haag en Hilversum, waar persoonlijk met schoolartsen of gemeentelijke autoriteiten gesproken werd, kwam ook in tal van andere gemeenteraden de zaak ter sprake of werden inlichtingen aan onze Maatschappij gevraagd. Stellig zal het daarom aanbeveling verdienen, dat overal waar men plannen tot invoering eener tandverzorging der schooljeugd gaat maken, de aandacht der autoriteiten bijtijds gevestigd worde op het bestaan onzer Maatschappij, als de bij uitstek deskundige adviseur.

* * *

Conclusie. Om met vrucht het tandbederf te bestrijden is het noodzakelijk, dat ieder kind gelegenheid krijgt, zoodra het blijvend gebit begint door te breken, te leeren hoe het zelf den mond rein houden kan en moet.

Ieder nieuw doorgebroken element van het menschelijk gebit kan aangeboren defecten (fissuren) vertoonen, die niet door reiniging zonder meer vrij van caries te houden zijn.

Onderwijs in mondverzorging zal daarom alleen vrucht kunnen dragen, wanneer daarbij tegelijkertijd alle bestaande fissuren verholpen worden, zoodra zij neiging tot cariesvorming gaan vertoonen.

Alleen door middel van de school zal men alle kinderen op den juiste tijd en langs zuiver paedagogischen weg dit noodzakelijk onderrecht geven kunnen.

Het systeem van Prof. Kantorowicz¹⁾ is voor ons land het meest aan te bevelen, maar dan aangevuld met de aanstelling van mondverzorgsters.

April 1925.

Mevr. M. MUNTENDAM-ISEBREE MOENS, Rotterdam.
W. L. VAN ANDEL, Gouda.
F. HORDIJK, Dordrecht.
H. VAN DER MOLEN, Amsterdam.

¹⁾ Prof. Dr. Alfred Kantorowicz: Die Zukunft der Zahnheilkunde und die Zahnärztliche Sanierung des deutschen Volkes. Sammlung Meusser.

BIJLAGE 3.

Begrooting voor het jaar 1925—1926.

Te ontvangen:

aan contributies	f 7800.—
„ rente	„ 350.—
	<hr/>
totaal te ontvangen	f 8150.—

Uit te geven:

aan onkosten algemeene vergaderingen	f 200.—
„ onkosten hoofdbestuursvergaderingen	„ 300.—
„ toelage secretaris	„ 3000.—
„ hulpkracht secretariaat	pro memorie
„ drukwerken	„ 200.—
„ onkosten commissies	„ 500.—
„ toelage bibliotheekcommissie	„ 100.—
„ toelage commissie voor het jaarboekje	„ 200.—
„ kosten internationale vertegenwoordiging	„ 250.—
„ reis- en verblijfkosten	„ 800.—
„ stenograaf	„ 600.—
„ Tijdschrift voor Tandheelkunde	„ 350.—
„ toelage juridisch adviseur	pro memorie
onvoorzien	„ 500
	<hr/>
totaal uit te geven	f 7000.—
	<hr/>
saldo	f 1150.—

BIBLIOTHEEK EN MUSEUM-COMMISSIE

De Bibliotheek- en Museumcommissie is gereed met het catalogiseeren van de aanwezige boeken en tijdschriften. Aan aanvragen tot uitleening kan — voor zoover de voorraad strekt — voldaan worden. Men wende zich daarvoor tot *H. Kattenburg, Willemsparkweg 192 te Amsterdam*, den bewaarder der bibliotheek.

Het ligt in de bedoeling van de B. en M. Commissie voortaan in het Tijdschrift mededeeling te doen omtrent de aanwinsten van den inventaris. Daar er vooral onder de tijdschriften zeer veel duplicaten aanwezig zijn, terwijl daartegenover staat, dat er belangrijke boeken en tijdschriftafleveringen ontbreken, wil de commissie door ruiling trachten den toestand te verbeteren. Successievelijk zullen alle duplicaten vermeld worden naast de ontbrekende exemplaren. Wie er in eigen bezit duplicaten van tijdschriften of boeken heeft, die door de commissie gevraagd worden, zende deze in. Indien aanwezig geeft de commissie daarvoor gaarne exemplaren in ruil, die in de bibliotheek van de Maatschappij overtoellig zijn.

Hieronder volgt een lijst van duplicaten, die de B. en M. Commissie gaarne ruilen wil.

DUPLICATEN:

Tijdschrift voor Tandheelkunde.

1e jaargang 1894, aflevering 2, 3, 5.

2e „ 1895, compleet.

4e tot en met 24e jaargang, 1897 tot en met 1917, compleet.

27e jaargang 1920, compleet.

28e „ 1921 (behalve aflevering 10 en 12).

Handelingen van het Ned. Tandheekkundig Genootschap.

1e serie (1881—1890).

2e serie (1890—1896).

4e serie (1903—1905) 10e aflevering.

5e serie (1906—1910) 5e en 6e aflevering.

Deutsche Monatsschrift für Zahnheilkunde.

1e jaargang 1883.

3e „ 1885.

4e, 5e, 6e, 7e, 8e jaargangen, resp. 1886, 1887, 1888, 1889, 1890.

- 18e jaargang 1900.
 21e en 22e jaargang 1903 en 1904.
 23e jaargang 1905, (behalve aflevering December).
 24e „ 1906 (ontbreekt Sept.).
 25e „ 1907 (ontbreekt Dec.).
 26e, 27e, 28e, 29e, 30e jaargangen, (resp. 1908, 1909, 1910, 1911,
 1912).
 31e jaargang 1913, (ontbreekt Maart, Augustus).
 32e „ 1914.
 33e „ 1915 (ontbreekt Oct. Nov.).
 34e „ 1916 (gedeeltelijk).
 35e „ 1917 (behalve Dec.).
 36e „ 1918.
 38e „ 1920.

De B. en M. Commissie zou de bibliotheek gaarne aanvullen met:

Tijdschrift voor Tandheelkunde.

Jaargangen 1922 tot heden.

Handelingen van het Ned. Tandheelk. Genootschap.

3e serie, enz.

Deutsche Vierteljahrsschrift für Zahnheilkunde (voorganger van de
 Monatschrift).

1e tot en met 13e jaargang.

15e jaargang (1875).

16e „ (1876) (alleen aflevering 3 is aanwezig).

Deutsche Monatschrift für Zahnheilkunde.

39e jaargang 1921 (aflevering 17 ontbreekt).

40e „ 1922 (afleveringen 8, 22, 24 ontbreken).

Jaargangen 1923 tot heden.

DE REDACTIE VAN HET JAARBOEKJE HEEFT GRIEVEN

Wij laten hieronder volgen een beschouwing die de volijverige beheerder van het Jaarboekje gehouden heeft op een der laatste H. B. Vergaderingen. Wij wekken onze lezers met *aandrang* op, deze beschouwing wel te willen doorlezen, en te willen medewerken, dat aan de grievenlijst van de Redactie van het Jaarboekje zoo spoedig mogelijk een einde kome!

Dit is voor ieder lid individueel al wel een zéér geringe moeite!

REDACTIE.

Gedurende 9 jaar ben ik, eerst met de gewaardeerde medewerking van Lourens Bosch en daarna met die van Van der Gragt in staat geweest de jaargangen van het Tandheelkundig Jaarboekje te verzorgen, terwijl onze voorzitter Van Hasselt ons steeds met raad ter zijde heeft gestaan.

We hebben in de laatste jaren veel te klagen over onvoldoende medewerking van de collega's, van afdelingssecretarissen en andere autoriteiten op tandheelkundig gebied. Dit gevoegd bij de toch steeds grooter wordende werkzaamheden heeft onze toorn dusdanig doen stijgen, dat wij eenige maanden geleden tot Uw Hoofdbestuur de vraag richtten in Uw college onze grieven te mogen uiten, daar wij werkende als commissie van Bijstand aan het Hoofdbestuur tot uitgifte van het Tandheelkundig Jaarboekje dit de juiste plaats vonden.

Om U een indruk te geven van de werkzaamheden verbonden aan de uitgifte van een jaarboekje, ga ik met U na wat door ons geregeld moet worden, wil het jaarboekje op Uw schrijftafel komen in den vorm zooals dit voor mij ligt.

In de maand Juli verzenden we de bekende dubbele briefkaarten, nadat van te voren daarop de adressen, spreekuren, telefoonnummers enz. enz. zijn aangeteekend. In de maanden Juli en Augustus komen de antwoorden binnen en beginnen wij ze te sorteeren om de overbrenging naar ons kaartsysteem, den zgn. Tandheelkundigen Burgerlijken Stand, mogelijk te maken. Evenwel ontbreken nog *vele* antwoorden, hetzij dat de antwoorden niet teruggezonden zijn, hetzij dat de dubbele briefkaarten door onvoldoende adressen niet terecht gekomen zijn. Degenen, die niet geantwoord hebben, worden nogmaals aangeschreven en dan komt druppelsgewijs een klein gedeelte der

antwoorden binnen; zoo antwoordde bv. een collega te Arnhem eerst *begin December*.

Opmerkelijk is het, dat vele collega's zich niet de moeite geven *alle* gegevens in te vullen. Vooral de data van de diploma's moeten het ontgelden en vooral de dames antwoorden dikwijls, niet op de vermelding gesteld te zijn. Inmiddels zitten we niet stil en trachten uit almanakken enz. de juiste ontbrekende gegevens op te sporen.

De correcties, die gemaakt zijn, zijn enorm, er zijn vele verhuizingen, vele spreekuurveranderingen, vooral de jonge collega's hebben twee, drie zitdagen elders gekregen en dit alles moet aangeteekend worden in het kaartsysteem. Inmiddels is reeds een uitgebreide correspondentie gevoerd met de adverteerders, die allen *de* beste plaats willen hebben en 't noodzakelijk maken dat twee, drie soms vier keer heen en weer geschreven moet worden.

In September maken we lijsten voor de 24 door ons aangezochte districtcommissarissen, die lijsten ontvangen met gegevens getrokken uit het voorgaande jaarboekje *aangevuld — en dit juist eischt veel tijd* — met *alle* gegevens, die ons op de een of andere manier ter oore gekomen zijn. De districtcommissarissen, dit jaar voor het eerst door ons aangezocht, hebben zich uitstekend van hun taak gekweten, want daardoor kregen we gegevens, die we anders niet verkregen hadden, zelfs niet met de *gewaardeerde, hoewel eenigszins twijfelachtige* medewerking van de afdelingssecretarissen.

Om U een indruk te geven van de slordigheid van onze collega's toon ik U hierbij eenige kaarten waarop slechts adressen en spreekuren vermeld staan, maar geen naam. Het gevolg is dat weer nadere, onnoodige, informatie nodig zijn.

Tegelijkertijd met de brieven aan de districtcommissarissen verzenden we aan den Hoofdbestuurdersecretaris alle afdelingssecretarissen, secretarissen van de groote vereenigingen, directeur van het Tandheekkundig Instituut, tandartsen verbonden aan poliklinieken eveneens ingevulde lijsten met de namen van die collega's welke in hunne afdelingen of vereenigingen zijn ingeschreven.

Als U in de meening verkeert, dat wij van de zoeven genoemde functionarissen de juiste gegevens ontvangen, dan hebt U het toch

glad mis. Meestal zijn eenige namen vergeten, voorletters foutief opgegeven, terwijl het voorgekomen is, dat een afdelingssecretaris de lijst ongecorrigeerd teruggezonden heeft. Toen we bemerkten, dat zijn gegevens niet klopten, met die welke wij langs andere wegen ontvingen, vroegen wij hem opheldering en toen moest hij eerlijk bekennen: „Ik heb de lijst U ongecorrigeerd teruggezonden”.

Het komt herhaaldelijk voor 1e. dat een collega X, die bijv. van Groningen naar Middelburg verhuist in de provincie Groningen wordt afgeschreven, maar niet wordt ingeschreven in de afdeling Zuid-Nederland. Zoo'n collega heeft dan of bedankt voor de Maatschappij, wat natuurlijk niet voor mag komen, of hij is vergeten in de Zeeuw-sche lijst.

2e. dat de bewuste collega X in Groningen niet is afgeschreven, maar dat ons ter oore is gekomen, dat hij zich in Middelburg gevestigd heeft.

3. dat de dubbele briefkaart onbestelbaar terugkomt. Collega X is dan zoek, waar is hij gebleven?

Nu komt het groote werk de copy voor het nieuwe boekje gereed te maken:

1e. moeten de aangevulde gegevens van de afdelingssecretarissen enz. in het boekje genoteerd worden.

2e. moeten alle correcties, die in het kaartsysteem aangebracht zijn overgebracht worden in de alphabetische lijst van de collega's gerangschikt naar de plaats van vestiging. De kaarten met een vlaggetje hebben de een of andere correctie.

3e. moeten eveneens de correcties aangebracht worden in de alphabetische naam- en adreslijst.

Die alles eischt vele avonden werk, veel overleg en een groote accuratesse, want bijv. een collega, die verhuist van Kampen naar Ede, verliest zijn zitdag in Elburg, terwijl hij mogelijk weer nieuwe zitdagen elders begonnen is.

Eind November gaat het boekje naar Van Boekhoven en dan komen daarna telkens pakjes drukproeven uit Utrecht, die vlug en accuraat gecorrigeerd moeten worden, wil het boekje op tijd verschijnen en zooveel mogelijk aan den eisch van juistheid voldoen. Het behoeft geen nader betoog, dat wij dit weer in de avonduren moeten verrichten, daar wij overdag met onze praktijk bezig zijn.

Als eind December de pakken boekjes uit Utrecht aangekomen zijn en de verzending is geschied, dan denkt ieder allicht nu is het werk klaar tot Juli; maar nu moeten de gelden geïncasseerd worden, brieven beantwoord worden van collega's die als *niet lid* der Maatschappij een jaarboekje gevraagd hebben, lid geworden zijn, *hetgeen ons natuurlijk niet medegedeeld is door de afdelingssecretarissen* en nu niet wenschen te betalen, en zoo zijn er nog tal van bezigheden, die niet nader te omschrijven zijn, maar ons veel werk geven.

Wij zijn tot de conclusie gekomen dat het alleen dan mogelijk is, dat wij blijven werken aan de verzorging van het Tandheelkundig Jaarboekje wanneer wij hulp krijgen voor het bijwerken van het kaart-systeem en het daarna overbrengen van de correcties in de twee alphabetische lijsten gevolgd door het corrigeeren van de drukproeven. De eigenlijke administratie, het correspondeeren met het Hoofdbestuur, met de afdelingssecretarissen, adverteerders enz. zal door ons blijven gevoerd worden. Wij verzoeken U dan een crediet beschikbaar te stellen van twee honderd gulden om ons in staat te stellen de noodige werkzaamheden uit te besteden en hopen dat het jaarboekje steeds betrouwbaarder gegevens zal gaan bevatten, daarbij rekenende op de medewerking van alle collega's, afdelingssecretarissen, secretarissen van vereenigingen en Uw Hoofdbestuur.

Den Haag, 27 Februari 1925.

F. J. NINCK BLOK.